

Pensament sociològic contemporani

Codi: 101127

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OB	2	1

Professor/a de contacte

Nom: Maria del Mar Griera Llonch

Correu electrònic: mariadelmar.griera@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

És recomanable haver superat l'assignatura de "Fonaments de Sociologia" de primer curs del grau de sociologia, i haver assolit els coneixements bàsics sobre teoria sociològica clàssica.

Objectius

La teoria sociològica ha de contribuir significativament a perfilar el mapa conceptual bàsic de l'alumnat del grau de sociologia i ha d'oferir eines que permetin comprendre i analitzar de forma crítica i rigorosa la realitat contemporània.

En l'assignatura de Pensament Sociològic Contemporani s'estudien les aportacions més significatives al pensament sociològic contemporani posant-les en relació amb el seu context social, polític i cultural. El fil conductor del curs és la presentació dels corrents teòrics més rellevants del segle XX com el funcionalisme, l'estructuralisme, l'interaccionisme simbòlic, la fenomenologia, l'etnometodologia, el neomarxisme o el postmodernisme entre d'altres. Per tal de transmetre la complexitat del Pensament Sociològic Contemporani el curs combina l'explicació de les teories, amb el retrat del clima històrico-intel·lectual de l'època i les notes biogràfiques sobre els autors. Alhora, a les pràctiques del curs es fomentarà la reflexivitat a partir de posar en relació el pensament sociològic contemporani amb l'anàlisi crítica sobre el moment contemporani. La voluntat és pensar críticament sobre la vigència del pensament sociològic del segle XX en els nostres dies, i alhora dotar de profunditat teòrica la mirada sobre el present.

D'aquesta manera, per tant, l'objectiu de l'assignatura és que l'alumnat adquireixi la capacitat per situar, comprendre i relacionar les aportacions teòriques principals del pensament sociològic contemporani, i ho faci amb rigor, reflexivitat i perspectiva crítica.

Competències

- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.

- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Comparar els enfocaments teòrics sobre els fenòmens macrosociològics i microsociològics.
3. Definir els principals conceptes microsociològics i macrosociològics.
4. Demostrar que es comprenen les anàlisis dels fenòmens socials presentades en llengua anglesa, i observar-ne els punts forts i febles.
5. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
6. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
7. Distingir els fenòmens socials subjacents a unes polítiques o a uns conflictes determinats.
8. Expressar els debats sobre aquests enfocaments en diversos moments.
9. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
10. Reconèixer les implicacions sociològiques de diversos debats intel·lectuals (sobre el subjecte, l'acció, l'ordre social, el llenguatge, etc.).
11. Reordenar les diferents accepcions dels problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte.
12. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.
13. Utilitzar els enfocaments de la sociologia per observar l'efecte d'aquestes polítiques o el desenllaç d'aquests conflictes.

Continguts

El programa del curs s'estructura a través dels següents 5 blocs:

0. Introducció al Pensament Sociològic Contemporani.
 - 0.1. Teoritzar al segle XX: implicacions històriques, polítiques i ètiques.
 - 0.2. Clàssics i contemporanis: similituds i diferències.
 - 0.3. Qui pot teoritzar? Biografia, gènere i ètnia.
 1. El funcionalisme
 - 1.1. Parsons: de la teoria de l'acció a la teoria de sistemes.
 - 1.2. Merton: el paradigma de l'anàlisi funcional.
 - 1.3. La crisi del funcionalisme i les seves causes.
 2. Les teories hermenèutiques i comprensives

- 2.1.L'Escola de Chicago: Jane Addams, Thomas, Mead i Goffman.
- 2.2.La socio-fenomenologia: Schütz, Berger i Luckmann.
- 2.3.L'etnometodologia: Garfinkel.
- 3. El neomarxisme, la teoria crítica i la modernitat.
 - 3.1. El marxisme després de Marx: introducció.
 - 3.2. Pensar el món després de l'holocaust: L'Escola de Frankfurt
 - 3.3. Sobre l'obediència, el mal i la condició humana amb Hannah Arendt
 - 3.4. De al reflexió sobre el poder: Mills, Elias, Foucault i Bourdieu.
 - 3.5. Més enllà de la recerca de la veritat: l'aposta postmoderna
- 4. Comprendre la contemporaneïtat: idees per entendre un món en transformació
 - 4.1. Eva Illouz, i el capitalisme emocional.
 - 4.2. Pensar les fronteres i el reconeixement amb Michèle Lamont
 - 4.3. Hartmut Rosa i l'acceleració del món
 - 4.4. La imaginació sociològica i el pensament sobre el futur

En paral·lel al programa regular, l'assignatura desenvolupa un conjunt de tres sessions pràctiques que, com a fil conductor, giren entorn de la idea de poder, obediència i canvi social. Són les següents:

1. Poder, dominació i ordre social: per què obeïm? La pràctica consisteix en una reflexió sobre els processos d'obediència i els factors que condueixen a la mateixa. La reflexió es propiciarà a través de fragments de pel·lícules com "L'Experiment" o "La Ola", i inclourà la realització d'un assaig reflexiu.
2. Utopia, representacions col·lectives i ordre social: els perills de somiar el futur. La pràctica consistirà en visualitzar la pel·lícula "Hannah Arendt" de Margarethe Von Trotta relacionat amb el llibre "Eichmann en Jerusalem: informe sobre la banalització del mal" i escriure un assaig. La voluntat és reflexionar sobre els processos d'obediència col·lectiva i la construcció de règims totalitaris.
3. Poder, dominació i ordre social: la mirada crítica sobre el present. La pràctica consistirà en visualitzar la pel·lícula La Granja del Pas, i dur a terme un assaig sobre els processos de construcció -però també de resistència- de l'ordre social. La voluntat és propiciar la reflexió sobre el concepte d'hegemonia, contra-hegemonia i les possibilitats de la transformació social.

La forma de presentació concreta dels continguts es pot adaptar i modificar en funció de les característiques de cada curs.

Metodologia

L'assignatura s'articula al voltant de quatre tipus d'activitats:

1. Exposició dels continguts del programa a classe per part del professorat -amb participació i discussió crítica dels estudiants.
2. Pràctiques consistents en seminaris de lectura de textos, visionat i discussió de pel·lícules i exercicis d'aplicació pràctica de la teoria, entre altres activitats.
3. Tutories fora de l'aula.
4. Activitats autònomes per part dels estudiants: lectura de textos, redacció de treballs i exercicis, etc.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Exposicions teòriques i seminaris	43	1,72	2, 3, 5, 6, 7, 10, 12, 13
Tipus: Supervisades			
Tutories	2	0,08	4, 5, 12
Tipus: Autònomes			
Estudi i elaboració de treballs	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10, 12, 13

Avaluació

L'avaluació consta de les següents evidències:

1. L'examen final. Representa el 50% de la nota final i és necessari, com a mínim, treure un 4,75 per poder fer mitja. L'examen final tindrà dues parts que tindran el mateix pes en la nota final. Una d'elles serà de caràcter memorístic i els estudiants hauran de demostrar que han assolit els coneixements bàsics de l'assignatura. La segona part es podrà realitzar amb material complementari (apunts, llibres) i serà de caràcter assagístic i de reflexió. S'haurà d'aprovar les dues parts de l'examen per poder fer mitjana. L'alumnat haurà de demostrar que ha entès i assimilat correctament els principals continguts del programa i que són capaços d'argumentar posicions teòriques de forma rigorosa.
2. Els treballs de pràctiques: l'assignatura es basa en dos treballs de pràctiques (a escollir entre tres opcions diferents) i cadascun dels quals representa un 20% de la nota final.
3. L'assistència, la lectura dels textos i la participació a classe és obligatòria i es valorarà amb un 10% de la nota.

En relació a l'avaluació, s'han de tenir en compte les següents indicacions:

- La participació i la discussió a la classe podrà ser valorada positivament pel professorat a l'hora d'avaluar i qualificar globalment els estudiants
- Per aprovar l'assignatura serà necessari tenir un 4,75 de nota mínima de cadascuna de les parts per tal que faci mitjana
- En el cas en que el seguiment presencial a les pràctiques i el lliurament dels corresponents treballs no sigui possible, el professorat podrà articular un sistema d'avaluació alternativa d'aquesta part, que sempre inclourà una prova presencial.
- Es considerarà que la persona té un "No Presentat" si no ha fet l'examen.
- Hi haurà avaluació de recuperació de l'examen però no dels treballs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assaig 1 i 2	40	30	1,2	1, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 13
Examen	50	5	0,2	2, 3, 7, 10, 13

Bibliografia

Bibliografia bàsica del curs:

Addams, Jane (1909). *Democracy and Social Ethics*. Nueva York, Macmillan.

Addams, Jane (1909). *The spirit of youth and the city streets*. Nueva York, Macmillan.

Addams, Jane (1910/1961). *Twenty Years at Hull-House*, Nueva York, Signet Classics.

Alexander, Jeffrey C. (1990). *Las teorías sociológicas desde la segunda guerra mundial*. Barcelona, Gedisa.

Alexander, J. C. (2006). *The meanings of social life: A cultural sociology*. USA, Oxford University Press.

Anderson, Perry (1976). *Consideraciones sobre el marxismo occidental*. Madrid, Siglo XXI, 1979.

Anderson, Perry (1983). *Tras las huellas del materialismo histórico*. Madrid, Siglo XXI, 1989.

Arendt, Hannah. 1958. *The Human Condition*. Chicago, The University of Chicago Press.

Baert, Patrick (2001). *La teoría social en el siglo XX*. Madrid, Alianza.

Beck, Ulrich. 1999. *World Risk Society*. London, Polity Press

Beck, Ulrich (2006). *La sociedad del riesgo global*. Madrid, Siglo XXI de España Editores.

Berger, Peter L. y Luckmann, Thomas. (1966). *La construcción social de la realidad*. Barcelona, Herder, 1988.

Bernstein, Richard J. (1985). "Introducción" a R. Bernstein, (ed.): *Habermas y la Modernidad*. Madrid: Cátedra.

Birulés, F. (2000). *Hannah Arendt: El orgullo de pensar*. Madrid, Editorial Gedisa.

Bourdieu, P. (2003). *Cuestiones de sociología* (No. 166). Madrid, Ediciones AKAL.

Bourdieu, P. (1991) *El sentido práctico*. Madrid, Taurus.

Bourdieu, P. (1999) *Meditaciones pascalianas*. Barcelona, Anagrama.

Bourdieu, P. (2000) *Poder, derecho y clases sociales*, Desclée, Bilbao.

Boladeras, Margarita (1996). *Comunicación, ética y política: Habermas y sus críticos*. Madrid, Tecnos.

Bottomore, Tom y Nisbet, Robert (eds.). (1988). *Historia del análisis sociológico*. Buenos Aires, Amorrortu.

Blumer, Herbert. (1969). *El Interaccionismo Simbólico: Perspectiva y Método*. Barcelona, Hora, 1982.

Butler, Judith. (2001) *El género en disputa: el feminismo y la subversión de la identidad*. Barcelona, Paidós.

Cabanas, E., & Illouz, E. (2019). *Happycracia. Cómo la ciencia y la industria de la felicidad controlan nuestras vidas*. Barcelona: Planeta.

Castells, M. (2003). *L'era de la informació: economia, societat i cultura. El poder de la identitat. II* (Vol. 2). Barcelona, Editorial UOC.

Coulon, Alain (1988). *La etnometodología*. Madrid, Cátedra, 1988.

Davis, Kingsley y Moore, Wilbert E. (1945): "El continuo debate sobre la igualdad. Algunos principios de estratificación" y "Réplica a Tumin", en R. Bendix y S.M. Lipset (eds.), *Clase, status y poder*. Buenos Aires, Eudema, 1972.

De Francisco, Andrés (1997). *Sociología y cambio social*. Barcelona, Ariel.

Deegan, M. (2012). Sociólogas pioneras y la Sociedad Sociológica Americana: patrones de exclusión y participación. *Revista CS*, (10), 313-338. <https://doi.org/10.18046/recs.i10.1362>

Durán, María Angeles (1996) *Mujeres y hombres en la formación de la teoría sociológica*. Madrid, CIS.

Elias, N. (2015). *El proceso de la civilización: investigaciones sociogenéticas y psicogenéticas*. Mexico, Fondo de cultura económica.

Elias, N. (2003). Ensayo acerca de las relaciones entre establecidos y forasteros. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas (REIS)*, (104), 219-251.

Foucault, M. (1993). *Microfísica del poder*. Madrid, Ediciones la Piqueta.

Foucault, M (i Bermúdez) (2003). *Foucault vist per Foucault*. Valencia, Bromera.

Foucault, Michel. (1990). *History of Sexuality: an Introduction*, Volume I. New York: Vintage Books.

Garfinkel, Harold. (1967). *Studies in Ethnometodology*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.

Giddens, Anthony y Turner, Jonathan (eds.). (1990). *La teoría social, hoy*. Madrid, Alianza.

Giner, Salvador (coord.) (2003). *Teoría sociológica moderna*. Barcelona, Ariel.

Goffman, Erving. (1959). *La presentación de la persona en la vida cotidiana*. Buenos Aires, Amorrortu, 1971.

Goffman, Erving. (1961). *Internados*. Buenos Aires, Amorrortu.

Goffman, Erving. (1963). *Estigma. La identidad deteriorada*. Buenos Aires, Amorrortu, 1986.

Griera, M. i Clot, A. (2013). *Peter Berger. La sociología com a forma de consciència*. Barcelona, Col·lecció Vull saber. Editorial UOC.

Haber, Stephane (1999). *Habermas y la sociología*. Buenos Aires, Nueva Visión.

Habermas, Jürgen (1981). *Teoría de la acción comunicativa*(2 vols.). Madrid, Taurus, 1987.

Haraway, Donna J. (1997). *Modest-Witness @Second-Millennium. FemaleMan_Meets_OncoMouse: Feminism and Technoscience*. New York: Routledge.

Heritage, John C. (1987): "Etnometodología", en Anthony Giddens y Johathan Turner (eds.), *La teoría social hoy*. Madrid, Alianza, 1998.

Hochschild, Arlie. (2012). *The managed heart: Commercialization of human feeling*. California, Univ of California Press.

Heller, Agnes (1996) "Has Biopolitics Changed the Concept of the Political? Some Further Thoughts About Biopolitics." In Agnes Heller and Sonja Puntsher Riekman (eds.). *Biopolitics: The Politics of the Body, Race and Nature*. Aldershot: Avebury, pp.3-15.

Heller, Agnes. (2020) *El món, el nostre món*. Barcelona, Arcadia editorial.

- Illouz, Eva (1997). *Consuming the romantic utopia: Love and the cultural contradictions of capitalism*. California, Univ of California Press.
- Illouz, Eva (2007). *Intimidades congeladas: las emociones en el capitalismo*. Buenos Aires, Katz editores.
- Illouz, Eva (2007). *Cold intimacies: The making of emotional capitalism*. Polity.
- Eva, I. (2010). *La salvación del alma moderna: terapia, emociones y la cultura de la autoayuda*. Katz editores.
- Illouz, Eva (2012). *Por qué duele el amor. Una explicación sociológica*. Katz Editores.
- Joas, Hans. (1998). *El pragmatismo y la teoría de la sociedad*. Madrid, CIS.
- JiménezBlanco, José y Moya, Carlos (eds.). (1978). *Teoría sociológica contemporánea*. Madrid, Tecnos.
- Lamont, Michèle. (1992). *Money, morals, and manners: The culture of the French and the American upper-middle class*. Chicago, University of Chicago Press.
- Lamont, Michèle., & Molnár, V. (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual review of sociology*, 28(1), 167-195.
- Lamont, M. (2009). *How professors think*. Harvard, Harvard University Press.
- Lengermann, P.M. y Niebrugge, G. (2019). *Fundadoras de la Sociología y la teoría social (1830- 1930)*. Madrid: CIS.
- Lévi-Strauss, Claude. (1949). *Las estructuras elementales del parentesco*. Barcelona, Paidós, 1991.
- Lévi-Strauss, Claude. (1967). *Antropología estructural*. Barcelona, Paidós, 1987.
- Lizón, Angeles (2007). *La otra sociología. Una saga de empíricos y analíticos*. Barcelona, Montesinos.
- Luckmann, T (1996) *Teoría de la acción social*. Barcelona, Paidós.
- Madoo Lengerman, P. y Niebrugge-Brantley, J. (1998). *The Women Founders. Sociology and Social Theory 1830-1930*. Boston: McGraw Hill.
- Mardones, José María (1985). *Razón comunicativa y teoría crítica*. Bilbao, Universidad del País Vasco.
- Martineau, H. (1838). *How to Observe Morals and Manners*. London, Charles Knight.
- McCarthy, Thomas (1984). *La teoría crítica de Jürgen Habermas*. Madrid, Tecnos, 1992.
- Mead, George Herbert. (1934). *Espíritu, persona y sociedad*. Barcelona, Paidós, 1972.
- Merton, Robert K. (1949). *Teoría y estructura sociales*. México, Fondo de Cultura Económica, 1968.
- Mills, C.W. (2001). *La imaginación sociológica*. Barcelona, Herder.
- Mills, C. W. (1963). *La elite del poder*. Mexico, FCE.
- Noguera, José Antonio (1996). "La teoría crítica: de Frankfurt a Habermas", *Papers* nº 50.
- Noguera, José A. (ed.) (2006). *Analytical Sociological Theory*, monográfico de Papers. *Revista de Sociología*, nº 80. [Trad. al castellano en preparación por CIS, 2010].
- Nizet, J & Rigaux, N (2006) *La Sociología de Erving Goffman*. Barcelona, Melusina
- Parsons, Talcott. (1937). *La estructura de la acción social*. Madrid, Guadarrama, 1968.
- Parsons, Talcott. (1951). *El sistema social*. Madrid, Alianza, 1988.

Parsons, Talcott. (1966). *La sociedad: perspectivas evolutivas y comparativas*. México, Trillas, 1974.

Parsons, Talcott. (1966). *Estructura y proceso en las sociedades modernas*. Madrid: Instituto de Estudios Modernos.

Pfadenhauer, M., & Knoblauch, H. (Eds.). (2018). *Social constructivism as paradigm?: The legacy of the social construction of reality*. Routledge.

Rosa, H. (2010). *Alienation and Acceleration. Towards a Critical Theory of Late-Modern Temporality*, Malmö/Århus: NSU Press.

Rosa, H. (2013). *Social acceleration*. New York, Columbia University Press.

Rosa, H. (2019). *Resonance: A sociology of our relationship to the world*. Polity Press.

Ritzer, George (2000). *Teoría sociológica moderna*. Madrid, McGraw Hill, 2002.

Steensland, B., Kucinskas, J., & Sun, A. (Eds.). (2021). *Situating spirituality: context, practice, and power*. Oxford University Press.

Schütz, Alfred. (1932). *Fenomenología del mundo social*. Buenos Aires, Paidós, 1972.

Schütz, Alfred. (1964). *Estudios sobre teoría social*. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.

Schütz, Alfred. (1973). *El problema de la realidad social*. Buenos Aires, Amorrortu, 1974.

Sinha, Vineeta (2007): "Harriet Martineau -Social Thinker and Methodologist: in danger of being forgotten once again?", NUS Sociology Working Paper No. 182

Swidler, Ann (2013). *Talk of love: How culture matters*. Chicago, University of Chicago Press.

Toharia, José Juan (1978): "El funcionalismo normativista: la obra de Talcott Parsons", en J. Jiménez Blanco y C. Moya (eds.), *Teoría sociológica contemporánea*. Madrid, Tecnos.

Torns, Teresa. (1989). Els orígens de la sociologia a Catalunya i la figura de Santiago Valentí i Camp. *Papers: revista de sociologia*, (31), 175-184.

Wagner, Peter (2015) *Progress: a reconstruction*. Cambridge, Polity Press.

Wallace, R., and A. Wolf. (2006). *Contemporary Sociological Theory: Expanding the Classical Tradition*. 6th ed. Upper Saddle River, NJ: Pearson/Prentice Hall.

Ward, K., & Grant, L. (1991). On a wavelength of their own? Women and sociological theory. *Current Perspectives in Social Theory*, 11, 117-140.

Zeitlin, I. (1981). "La sociología de Erving Goffman". *Papers. Revista de Sociologia*, nº 15.

Programari

Els materials del curs es facilitaran a través de l'aula moodle. Si és necessari, es farà docència online amb el programa teams.